

CARACTERISTICILE MORFO - PRODUCTIVE ALE RASEI DE TAURINE SURĂ DE STEPĂ

RAPORT DE CERCETARE 2007 (FAZA I)

SCDB Dancu Iasi functioneaza eficient din punct de vedere al parametrilor de productie si a indicilor economici, dispunand de conditii foarte bune de cazare, furajare, crestere si exploatare a taurinelor, ceea ce indica faptul ca este in masura sa spere in a ocupa un loc important pe tara in **conservarea fondului genetic al populatiei Sura de stepa**. Situatia economico-financiara a unitatii la parametrii superiori (conform anexei) este o garantie a existentei fondurilor necesare dezvoltarii logisticii informationale si materiale in vederea monitorizarii acestei populatii de taurine, precum si personal calificat si specializat pentru a putea executa toate lucrarile de selectie privind conservarea acestei populatii.

SCDB Dancu Iasi are capacitatea de a inregistra corect datele in registrul genealogic prin aceea ca dispune de conditii optime de tinere a evidentelor de selectie si reproducie: registru de insamantari artificiale, registru de tineret, registru de evidenta a productiei de lapte si un registru genealogic de rasa pe tara. Fiecare dintre femele prezinta CERTIFICAT DE ORIGINE SI VALOARE PRODUCTIVA PENTRU TAURINE , inregistrate la ANARZ Bucuresti precum si FISA GENEALOGICA . De asemenea s-a intocmit o FISA INDIVIDUALA care cuprinde : numar matricol , originea (mama - tata) , greutatea si masuratorile corporale pe categorii de varsta ; date de reproducie (nr. fatari , nr. IA , data IAF , cod taur folosit , data fatarii , produsul obtinut - sex , matricol , greutate la nastere) ; date de productie (productia de lapte pe lactatii normala si totala , procent si cantitate de grasime si proteina). Animalele au fost luate in controlul oficial al productie de lapte de catre UARZ Iasi in sistem de control A4 (28 zile).

SCDB Dancu Iasi are un efectiv suficient de mare pentru continuarea programelor de ameliorare si preservare a acestei rase. In prezent exista o populatie alcatuita din 59 capete, din care 29 matca (conform anexei).

Statiunea de cercetare dezvoltare pentru cresterea taurinelor Dancu-Iasi (SCDB) detine in acest moment cel mai numeros efectiv de taurine de rasa Sura de stepa, rasa considerata pe cale de disparitie.

La SCDB Dancu nucleul de taurine Sura de stepa (varietatea moldoveneasca) a fost constituit in anul 2002 prin cumpararea de SCDB Margineni, judetul neamt, populatia initiala fiind compusa din 20 cap. tineret femel peste 12 luni si 2 cap. masculi peste 18 luni.

Acest nucleu de taurine a fost cuprins intr-un program national de conservare a rasei pe cale de disparitie prin doua metode: „ in vivo ”, animale vii in conditii normale de viata si „ in situ”, conservare de embrioni. Conservarea acestei populatii se va face prin cresterea in rasa curata, in vederea constituirii rezervei de gene folosind scheme de imperechere in scopul evitarii driftului genetic.

SCDB Dancu Iasi dispune de conditii logistice, personal calificat care sa-i permita sa utilizeze toate datele rezultate din inregistrarea performantelor animalelor pentru derularea programelor de ameliorare si conservare a rasei Sura de stepa.

SCDB Dancu Iasi dispune de o baza de date informationale privind caracteristicile rasei Sura de stepa.

Importanta acestui nucleu consta in interesul preponderent stiintific legat de conservarea patrimoniului genetic detinut de aceasta rasa precum si de rolul istoric deosebit in formarea raselor ameliorate din tara noastra . Odata cu disparitia acestei rase ar dispare si o serie de insusiri deosebite cum ar fi adaptabilitatea , rezistenta deosebita la imbolnavire , procentul ridicat de grasime in lapte .

Datorita faptului ca aceasta rasa a crescut in mijlocul naturii , atat vara cat si iarna , mediu natural i-a imprimat insusiri exceptionale de rusticitate, capacitate de adaptare si valorificare a furajelor grosiere , sanatare , rezistenta deosebita la boli si intemperii . Daca din punct de vedere productiv nu mai satisface cerintele actuale , aceasta rasa poate juca in perspectiva un rol istoric , turistic si genetic (ca rezervor de gene valoroase) , toate acestea fiind un argument hotarator in conservarea rasei Sura de stepa . S-ar putea ca pe parcurs sa se faca necesara folosirea unor caractere precum : continutul ridicat de grasime al laptelui , rusticitatea , adaptabilitatea , rezistenta la boli si intemperii cat si la sisteme de exploatare traditionale .

Finalitatea actiunii de conservare este obtinerea unei populatii distincte, cat mai apropiata sau chiar identica cu Sura de Stepa originala din aceasta parte a tarii , iar toate studiile efectuate sa ne dea posibilitatea cunoasterii in profunzime a caracterelor specifice rasei .

Pentru anul 2007, prin proiectul de cercetare demarat, ne-am propus urmatoarele obiective:

- *Identificarea exemplarelor apartinand rasei Sura de stepa;*

- *Inregistrarea datelor existente pentru exemplarele identificate;*

Activitatile au constat in analiza efectivului rasei Sura de stepa din SCDCB Dancu – Iasi respectiv, analiza exemplarelor din fostul areal de crestere al rasei. De asemenea, au fost inregistrate datele privitor la origine si au fost definite particularitatile morfologice si de productie ale rasei.

Datele obtinute pana in prezent evidentiaza mai multe aspecte:

Originea rasei - *rasa Sura de stepa* s-a format sub influenta exclusiva a conditiilor naturale, provenind direct din stramosul salbatic Bos Taurus primigenius, avand origine comuna cu alte rase europene (Andaluza, Romagnola, Zamorana, Salers, Podolica, Sura ucraineana de stepa, etc.).

Aceasta rasa, crescuta pana in a doua jumatate a secolului al XIX-lea intr-o arie geografica foarte intinsa a stat la baza formarii raselor locale ameliorate: Baltata romaneasca, Bruna, Baltata cu negru romaneasca. A fost raspandita in toata tara cu exceptia zonei muntoase, intalnindu-se sub diferite forme de varietati ecologice.

In prezent se intalneste in efective foarte reduse, izolate si metisate, in judetele: Iasi, Vaslui, Neamt, Bacau, Vrancea, Buzau, Braila, Galati, Arges, Valcea, Olt. Datorita faptului ca aceasta rasa a crescut in mediu natural, atat vara cat si iarna, prezinta insusiri exceptionale de rusticitate, capacitate de adaptare si valorificare a furajelor grosiere, sanatare si rezistentasa deosebita la boli si intemperii.

Din punct de vedere productiv aceasta rasa nu mai satisface cerintele actuale, dar prin rolul istoric, economic si genetic pe care ar putea sa-l aiba in viitorul apropiat ca rezerva de gene valoroase, se impune conservarea acestui izvor biologic ca o prioritate majora datorita situatiei in care se afla, de rasa pe cale de disparitie.

Formarea si evolutia acestei rase este asemanatoare cu cea a altor rase, fiind in stransa legatura cu mediul natural.

In ceea ce priveste originea raselor de taurine, in general si a rasei Sura de stepa, in mod special se cunosc trei teorii : monofiletica, difiletica si polifiletica.

Teoria monofiletica sustine ca, taurinele de astazi provin dintr-o singura forma- Bos taurus primigenius (Bourul). Aceasta teorie este sustinuta de Bojanus, Herre si Cuver.

Herre (1968) arata ca cel mai vechi reprezentant al taurinelor este Bos planifrons, care a trait in India, fiind raspandit in Asia; Bos primigenius trochoceros, in Europa si Bos primigenius in Africa de Nord. Bourul traia si in Europa Centrala si de Est, inclusiv la noi (a fost mentionat de Dragos Voda si descris de Dimitrie Cantemir in „Descriptio Moldaviae” fiind luat ca simbol al stemei Moldovei). **Bourul a fost un animal masiv (125-185 cm), vioi, puternic, cu trenul anterior puternic dezvoltat, membre solide, par scurt, uniform si de culoare vanata-cenusie.**

Teoria difiletica sustine ca taurinele de astazi provin din doua forme : Bos taurus primigenius si Bos taurus brachyceros sau „boul iliric”(Adametz si Antonius). Cercetatorii au aratat ca probabil a fost domesticit in aceeasi epoca cu bourul in nordul Alpilor sau in nord-vestul Asiei si a disparut inaintea bourului. **Se caracterizeaza prin dezvoltare mica (110-115 cm), schelet fin, cap mic si contururi craniene proeminente, coarne mici in forma de coroana, fruntea larga, gatul subtire, gatul adanc, membrele fine, culoarea vanata.**

Din bour se apreciaza ca au derivat rasele Sura de Stepa, iar din boul iliric, celelalte rase europene.

Teoria polifiletica admite existenta a sase forme originare salbatice, din care provin alte patru forme si anume, rasele Baltate elvetiene, Pinzgau, taurinele fara coarne din nordul Europei si taurinele din sud-estul Rusiei. Taurinele sunt raspandite pe toate continentele, prosperand in zona temperata, moderat de calde si umede

Formarea si raspandirea rasei de taurine Sura de stepa, a avut loc in cadrul general, de formare prin domesticirea formelor salbatice a animalelor pe glob. Dupa G.K Constantinescu, ca rezultat al unor cercetari, s-a ajuns la concluzia ca, domesticirea si raspandirea animalelor s-a produs in mai multe puncte si nu intr-un singur loc, putandu-se considera un centru de domesticire asiatico-european, un nucleu indochinez, un alt centru african si unul american.

In Europa si nordul Asiei au fost domesticite specii ca : renul, cainele, boul, oaia, capra, porcul, si calul. In sud-estul Asiei, zona indochineza, au fost domesticite : bivoulul, zebul, camila, iacul, gaina, paunul, fazanul. In Africa au fost domesticite: magarul, pisica si bibilica, iar in America : lama, alpaca, cobaiul, curcanul. Calul si boul nu existau in America la descoperirea ei de catre Columb, fiind introduse de catre europeni.

Studiile arata ca intre anii 6000-2000 iH au fost domesticite : oaia, capra, boul si porcul, procesul fiind indelungat si continuand pentru celelalte specii de animale.

Consecintele domesticirii se regasesc in modificarile suferite de animale, care au fost diverse si foarte variate si care deosebesc animalele domestice de cele salbatice din care au provenit.

Modificările interesează atât caracterele morfologice, cât și pe cele fiziologice (conformația corporală, talia, scheletul, parul, culoarea, sau anumite părți ale corpului cum sunt : capul, grebanul, coada, etc.).

Culoarea la animalele domestice este una dintre caracteristici care a capatat o foarte mare variabilitate prin schimbarea felului de viață, prin domesticire fiind mai sensibile și manifestându-se prin apariția de pigmentări la nivelul pielii. Unele teorii spun că boul salbatic și calul salbatic au avut inițial o singură culoare. Modificările s-au produs în două direcții opuse: fie dispariția culorii, fie intensificarea ei. Au apărut frecvent pete albinotice, care au alternat cu zone mai intens colorate, rezultând culorile baltate. S-a observat de asemenea că nu toate speciile au suferit modificări în aceeași măsură prin domesticire, cele mai evidente fiind la cal, bou, iepure, etc.

Modificările fiziologice produse de domesticire constau în micșorarea rezistenței animalelor, comparativ cu cele salbatice, micșorarea fecundității, precum și pierderea agilității caracteristice speciei. Au suferit modificări instinctul de conservare, care a slăbit și instinctul ginezic, care a devenit permanent. De altfel, mutațiile sunt procese continue la animalele domestice, dar și la cele salbatice, existând și fenomenul invers de salbaticire a animalelor deja domesticite și care, parșite de om revin la viața salbatică.

Efectivul de taurine reprezintă 56,3% din totalul bovinelor, detinând ponderea cea mai mare pe mapamond. Este specia care contribuie la formarea în mare măsură la asigurarea hranei oamenilor cu alimente de origine animală.

Formarea și raspandirea rasei Sura de stepa în România - vaca Sura de stepa ocupă în întregime Vechiul Regat. Era raspândită de asemenea în Basarabia, mai ales în centrul acestei provincii, spre nord și sud numărul fiind scăzut, datorită încrucișărilor cu animale din alte țări, cum ar fi Simmental (spre nord) și Schwitz (spre sud).

Luând ca repere câteva momente reprezentative din evoluția efectivului de taurine din țara noastră se poate constata că la recensământul din 1955 aproape jumătate (47 %) din efectivul de taurine aparținea rasei Sură de stepă, 32 % rasei Bălțată românească, câte 6 % reprezentau rasele Brună și Roșie dobrogeană iar rasa Pinzgau reprezenta 9 %. Astăzi, după 50 de ani, au rămas patru rase de bază: Bălțată românească – 37 %, Brună – 26 %, Bălțată cu negru românească – 35 % și Pinzgau cu metisi – 2 %. Primele trei rase sunt populații cu status normal, în timp ce efectivele de Pinzgau și Sura de stepa, au intrat în categoria populațiilor vulnerabile, datorită reducerii numerice anuale continue.

În Transilvania taurinele de rasa Sura de stepa se găseau raspândite în centrul și vestul provinciei, dar în aproape toate provinciile crescătorii practicau încrucișări cu alte rase de taurine.

În Banat și Bucovina taurinele de rasa Sura de stepa au fost înlocuite complet cu alte rase.

Diversificarea taurinelor s-a produs atât de mult în decursul vremurilor, încât s-a simțit nevoia unei sistematizări a raselor existente, trecându-se la clasificarea lor după diverse criterii.

Clasificarea raselor de taurine după criterii parțiale sau unice nu a dat rezultate prea bune, utilizându-se cel mai frecvent criteriul economic:

- *rase neameliorate* : Sura de Stepă, Vaca de Munte
- *rase mixte, baltate cu galben* : Siemmental, Baltata romaneasca, Baltata germana, Baltata austriaca
- *rase mixte, brune* : Schwyz, Bruna de Maramures, Bruna austriaca, Bruna germana
- *rasa Holstein-Friza* : Friza olandeza, Friza daneza, Holstein
- *rasa Pinzgau și Vaca de Dorna*
- *rasele Rosii și rasa Jersey* : taurinele rosii dobrogene, Rosia de stepa, Rosia daneza
- *rasele specializate pentru productia de carne* : Hereford, Aberdeen-Angus, Charolaise

Rasa de taurine Sura de stepa, care face parte din tipul primigenius are mai multe varietăți : varietatea moldovenească, varietatea bucsana, varietatea transilvaneana, varietatea ialomiteana, varietatea iskeriana.

Insusirile morfologice și de productie ale taurinelor de rasa Sura de stepa

Conformația este cea a tipului de animal de lapte, glanda mamară fiind însă mică și acoperită cu păr dur, destul de lung.

Talia animalele din aceasta este de obicei înaltă, fiind mai mare decât înălțimea la ischii.

Capul este alungit, fin, cu profil adesea rectiliniu, câteodată ușor convex, mai ales la boi, aceștia având coarnele mult mai dezvoltate decât femelele.

Coarnele de obicei lungi au forme variabile, mai frecvent sunt sub forma de lira. În rare cazuri coarnele sunt îndreptate orizontal sau sunt trase spre spate. Urechile sunt proportionale ca mărime și frumos purtate.

Trenul posterior este lung, pieptul puțin profund (ascutit), având o crupă proporțională, oblică în general, trenul anterior fiind mai dezvoltat decât cel posterior, fesele sunt concave, iar musculatura din aceasta regiune este puțin dezvoltată. La tauri, pe părțile superioare laterale se depune grăsime în cantitate mai mare. La animalele bine îngrijite corpul este bine îmbrăcat în mușchi.

Culoarea variaza, cateodata este neagra, alba sau intermediara intre cele doua culori, argintie, gri inchis sau gri deschis, dar aproape in toate cazurile prezinta pe anumite zone de pe corp, dar mai ales la nivelul urechilor, spatelui, capului, in jurul ochilor, zona dintre urechi o nuanta mai inchisa pana la negru. Uneori aceste nuante se intind si pe alte regiuni si anume pe: coaste, partile laterale ale corpului si pe membre. Aceasta situatie este mai frecvent intalnita la tauri. Coarnele sunt bicolore, la baza sunt albe si cu un punct negru. Narile sunt negre. Animalele care au capul aproape negru prezinta in jurul botului o zona mai clara. Culoarea la vitei este rosie, care devine, sub influenta soarelui gri, in jurul varstei de 2 luni.

Membrele sunt inalte, osatura si tendoanele sunt bine dezvoltate.

Pielea este destul de groasa, parul este abundent, iar in diverse locuri (frunte, intre coarne) creste in smocuri destul de lungi.

Aptitudinile rasei - rasa Sura de stepa prezinta aptitudinile raselor pentru munca, datorita membrilor lungi, rezistente, cu pasul mare, rapid si cu o vivacitate deosebita, foarte puternice, rezistente la eforturi prelungite. Pentru aceste motive in Vechiul Regat, munca campului se facea exclusiv cu boii din aceasta rasa.

Greutatea la nastere este mica, fiind cuprinsa intre 20-25 kg., iar greutatea ca adult atinge 400- 500 kg., in conditiile unei bune ingrijiri. Astfel, s-au constatat exemplare, care la nastere au inregistrat o greutate de 28 kg., variatiile fiind intre 22- 41 kg., iar greutatea maxima a animalelor adulte a fost de 515 kg. (Statiunea Popauti), randamentul la sacrificare fiind de 51,55 % la boi, iar la vaci de 47,23 %, cu media intre 59,8 – 62,22 %. Viteii bine ingrijiti se pot dezvolta destul de bine, aproape la nivelul celor din rasele precoce.

Rasa Sura de stepa, prin toate varietatile ei ecologice impuse de factorii de mediu din diferite zone ale tarii a participat la formarea actualelor rase de taurine din Romania, constituind un material biologic foarte valoros datorita bunei adaptabilitati si rezistenta deosebite, precum si capacitatii combinative in incrucisarile cu alte rase.

In functie de zonele de raspandire, taurinele de rasa Sura de stepa prezinta unele particularitati morfologice si de productie.

Particularitati morfologice si de productie ale diferitelor varietati ale rasei Sura de stepa

Varietatea moldoveneasca este considerata cea mai valoroasa varietate a rasei, avand in trecut cea mai mare raspandire pe intreaga suprafata a Moldovei.

Animalele din aceasta varietate se remarca prin culoarea sura cu diferite nuante mai inchise sau mai deschise pe anumite regiuni corporale, pigmentatia fiind mai intensa pe cap, gat, membre si flancuri. Parul este scurt vara, lung si des pe timp de iarna. Viteii la nastere au culoarea galbuie-roscata, iar dupa prima napirlire, care se produce la varsta de 3 luni iau culoarea caracteristica rasei. Pielea la vaci este groasa, cu o buna densitate si rezistenta.

Conformatia corporala se caracterizeaza prin cap relativ lung si expresiv, bine conturat, gatul bine proportionat cu trunchiul si capul. La trunchi, grebanul este inalt si ingust, spinarea si salele inguste si slab musculoase, crupa ingusta la ischii, cu sacrumul proiement si in forma de acoperis, coada lunga si groasa, coastele slab arcuite, pieptul ingust, dar suficient de adanc, ugerul mic si cu tesut glandular redus, iar invelisul pilos de pe uger abundent. Membrele au regiuni bine dezvoltate, articulatii puternice, ongoane rezistente, dar cu numeroase defecte de aplomb.

Tipul de constitutie al acestei varietati este predominant robust - compact, in unele cazuri cu tendinta spre grosolan, iar temperamentul este moderat vioi. Sub aspect fiziologic predomina tipul respirator.

Dezvoltarea corporala a vacilor din aceasta varietate le situeaza intre taurinele de marime mijlocie cu valori medii de: - 128,14cm - inaltimea la greban; - 151,14 cm. - lungimea oblica a trunchiului;- 173,62 cm. - perimetrul toracic ; - 29,06 cm. - largimea crupei la ischii;

Greutatea corporala medie a animalelor din aceasta varietate este de 415 Kg., taurii potand ajunge pana la greutate cuprinse intre 650-850 Kg.

Viteii la nastere au o greutate de 27-30 Kg., cu un spor zilnic intre 500-700 g., ceea ce permite realizarea unei greutati corporale medii de 140-160 Kg. la 6 luni si 260-280 Kg. la un an.

Aptitudinile pentru productia de carne nu satisfac exigentele actuale, datorita slabei dezvoltari a musculaturii, greutatii corporale reduse, randamentului la sacrificare de 45-50 %, calitatea carcasei care este inferioara altor rase, iar consumul specific de hrana destul de mare.

Productia medie anuala de lapte este de 800-1200 Kg., putand atinge si 2000 Kg., recordul individual fiind de 4500 Kg. Procentul de grasime din lapte variaza intre 3,8 - 4,5 , iar media de 4,2 lactatia fiind mai scurta, comparativ cu cea a rasele ameliorate.

Varietatea moldoveneasca a fost bine apreciata pentru tractiune, datorita dezvoltarii osaturii si articulatiilor la membre, precum si rezistentei generale a organismului.

Aceasta varietate a rasei a fost considerata ca fiind foarte bine adaptata la conditiile mai putin favorabile de crestere, valorificand bine furajele grosiere din zona, fiind foarte rezistenta la diferite boli, dar cu capacitate de productie reduse. In prezent nu se mai creste in rasa curata.

Literatura de specialitate prezinta numeroase date cu privire la valorile diferitilor parametrii morfologici inregistrati la taurinele de rasa Sura de stepa (tab. 1)

Tabelul 1

Parametrii morfologici inregistrati de taurinele de rasa Sura de stepa varietatea moldoveneasca (dupa diferiti autori)

Specificare	Dupa diferiti autori		
	FILIP si MANOLESCU	DUMITRESCU	TURCAN
Inaltimea la greban	141	128	131,0
Inaltimea la ischii	139	126,6	130,5
Inaltimea la crupa	143	132,9	134,47
Largimea pieptului			42,12
Largimea toracelui		34,2	38,9
Inaltimea toracelui		66,9	69,5
Perimetrul toracelui	208	172,7	180,1
Lungimea crupei	52	49,5	50,29
Largimea crupei	57	48,5	49,92
Largimea articulatiei coxo-femorale	48	41,9	40,9
Largimea la ischii	24	27,6	29,5
Lungimea corpului	184	151,9	153,0
Lungimea capului		49,5	49,0
Lungimea fruntii	23	16,5	22,0
Largimea fruntii		18,6	18,9
Perimetrul fluierului		17,0	17,3
Lungimea cornului	35	40,2	

Varietatea Bucsana - in cadrul varietatii moldovenesti a fost descris *tipul bucsan*, care in trecut avea raspandire frecventa in zona Moldovei , de unde trecea si in alte zone, precum: Valahia, Oltenia si chiar in Basarabia.

Aceasta varietate se caracterizeaza prin talia mai mica, capul mai scurt, fruntea mai larga, corpul mai larg, mai adanc, mai bine dezvoltat si mai armonios, trenul posterior mai larg, crupa si fesele mai bine imbracate in muschi, membrele mai scurte, cu musculatura mai bine dezvoltata decat media varietatii, culoarea sura mai inchisa si cu aptitudini mai bune pentru productia de carne decat pentru lapte.

Culoarea prezinta o nuanta de porumbel salbatic, ceea ce a facut sa se numeasca in popor ” porumbel sau porumb ”. La extremitati culoarea este mai inchisa.

Aceste animale sunt mai mult pentru carne, randamentul la sacrificare fiind mai bun decat la varietatea moldoveneasca, iar in ceea ce priveste laptele nu exista diferente intre cele doua varietati. Ca animale de munca, acestea sunt foarte rezistente, trenul anterior fiind foarte dezvoltat, avand o capacitate toracica voluminoasa.

Varietatea Basarabeana - aceste animale au fost considerate de Kulechov ca apartinand varietatilor pontice care traiesc la sud de Ucraina, in jurul Marii Negre. Ele se aseamana cu animalele de stepa, varietatea podolica, foarte raspandite in Rusia, cu deosebirea ca au talia mai mica, fiind mai grosolane si mai putin inalte. Culoarea este mai inchisa, avand nuanta fierului. In unele studii(Cardache) se apreciaza faptul ca, animalele din aceasta varietate apartin mai mult varietatii moldovenesti. In alte studii se indica ca acestea ocupa un loc intermediar intre varietatea moldoveneasca si cea pontica, apropiindu-se mai mult de cea pontica, dar cu unele trasaturi asemanatoare varietatii Bucsane (G.K. Constantinescu, 1924). Este un tip mai compact si mai bun pentru productia de carne. Are aptitudini pentru munca, apoi pentru carne si in sfarsit pentru lapte.

Osatura si musculatura sunt mult mai dezvoltate la varietatea Basarabeana fata de cea Moldoveneasca, culoarea este mai clara decat a varietatii Bucseana si mai inchisa decat a varietatii Moldovenesti.

Varietatea Transilvaneana - in secolul XIX se mai numea si ungaro-transilvaneana, pentru ca se gasea in egala masura atat in Ungaria, cat si in Transilvania.

Este varietatea cu talia cea mai mare, avand in medie, dupa Monostori, 155 – 158 cm. la vaci si 160 cm. la tauri. Formatul corporal este dolicomorf, animalele sunt zvelte, viguroase, capul este mai lung, coarnele foarte lungi, putand ajunge 1,65m. si onglioanele rezistente.

Culoarea este de o nuanta mai deschisa, clara argintie, ajungand pana la alb.

Aptitudinea pentru munca ramane pe primul plan, urmata de aptitudinea pentru carne, pe cand pentru lapte este aproape inexistentă, viteii fiind de cele mai multe ori hraniti la discretie cu lapte integral.

Inainte de razboi multi dintre crescatori s-au straduit ca animalele lor sa aiba un anumit grad de precocitate, acest lucru realizandu-l printr-o alimentatie abundenta. Acest mod de perfectionare a fost propice pentru productia de carne, dar a avut drept consecinta o diminuare a aptitudinilor pentru tractiune. Dupa razboi, marele cirezi de animale de stepa au fost decimate, ele gasindu-se numai la micii crescatori, care le explatau pentru munca

Masuratorile efectuate pe taurinele din aceasta varietate au evidentiat urmatoarele valori ale insusirilor morfologice caracteristice tipului analizat (tab. 2).

Tabelul 2

**Parametrii morfologici inregistrati de taurinele de rasa Sura de stepa varietatea basarabeana
(dupa G.K. Constantinescu, 1924)**

Specificare	Categoriile de animale pe care s-au efectuat masuratori corporale	
	vaci	boi
Inaltimea la greban	120,14	140,30
Inaltimea la ischii	119,00	138,60
Inaltimea la crupa	124,00	143,30
Lungimea capului	142,00	158,44
Largimea pieptului	34,72	42,40
Largimea toracelui	30,86	51,70
Adancimea toracelui	65,70	77,40
Largimea crupei la ilium	46,13	53,77
Largimea crupei la artic. coxo-femorale	38,00	47,20
Largimea crupei la ischii	26,14	30,80
Perimetru toracic	167,14	154,90
Perimetru fluierului	15,84	99,94
Lungimea capului	46,80	51,88
Lungimea fruntii	21,06	24,66
Largimea fruntii	20,00	23,00
Lungimea cornului	28,00	32,85
Perimetrul cornului la baza	15,10	20,31

Rasa de taurine Sura de stepa este considerata o rasa vulnerabila si in pericol de disparitie, care datorita faptului ca nu rezista in competitia productiva cu rasele active inregistreaza continuu scaderi numerice fapt ce le pericliteaza existenta. Din aceasta cauza rasele in curs de disparitie trebuie sa faca obiectul unei conservari pentru fond genetic, actiune care este suportata in general de stat, organizatii neguvernamentale sau amatori. In mod normal, acest proces trebuie supervizat de organisme guvernamentale, iar pe plan international este supervizat de FEZ si FAO.

Programul romanesc de conservare trebuie sa vizeze concret un plan cu masuri care sa se refere la :

1) Statusul de risc (situatie normala, vulnerabila, in pericol, disparuta, cu sanse de recuperare sau nu) al tuturor raselor existente in tara.

2) Rase ce trebuie incluse in programul de conservare subventionata si argumentul invocat. Ca regula se conserva rasele autohtone unicat ce nu mai sunt active sau conservate in alta tara, cu importanta biologica, cultural-istorica, etc.

3) Subventia ce trebuie acordata fiecărei rase. Aceasta trebuie sa recupereze diferenta dintre profitul sau pierderea dat de un individ mediu din rasa respectiva si profitul mediu pe individ, dat de rasele active.

4) Metoda de conservare si numarul de indivizi pentru care se acorda subventia. In Romania se practica o conservare in situ- animale vii in conditiile normale de viata, sau in vivo- prin conservare de embrioni. Literatura indica un numar minim recomandat de animale pentru diferite specii (Draganescu, 1975-1979). La mamifere se propune o subventie pentru un numar dublu sau triplu de animale care exista in teren. Aceasta subventie trebuie acordata numai crescatorilor care respecta un anumit program de selectie si imperecheri, fiind recomandata selectia intrafamiliala, stabilizatoare si incrucisarea interfamiliala.

Rasele autohtone din fiecare tara sunt in general inrudite cu resursele genetice din tarile vecine. Rasele importate continuu sau recent sunt conectate la resursele genetice din tarile exportatoare. Asadar

folosirea animalelor este mai mult sau mai puțin o problema internă a fiecărei țări, însă ameliorarea și conservarea eficientă a resurselor genetice cere o cooperare internațională.

Pe baza cunoașterii înruderii dintre rasele sale și rasele din alte țări, pentru România este important să se stabilească relații de cooperare în probleme de testare a raselor, de ameliorare și conservare a lor.

Cooperarea se realizează pe mai multe planuri :

- cooperarea pentru conservarea raselor în pericol poate mari eficiența conservării și scăderea cheltuielilor
- cooperarea pentru ameliorarea raselor autohtone
- cooperare în problema caracterizării sistematizării și nomenclaturii raselor
- cooperare cu companii exportatoare de rase, hibrizi și material seminal

România este interesată și a acționat pentru cooperarea cu țările vecine în ameliorarea raselor în curs de dispariție și sunt discuții pentru o cooperare mai largă pentru a realiza un management corect al resurselor genetice pe plan național și cu deschidere pentru o cooperare internațională. Pentru aceasta este necesar ca :

- agenția pentru managementul resurselor genetice și utilizarea acestora să fie bine organizată
- conservarea resurselor genetice să primească suport material, legislativ și moral din partea coordonatorului național cu deschidere pentru a se alinia la normele internaționale
- stabilirea unui sistem de cooperare între toate instituțiile naționale implicate în conservarea biodiversității
- afilierea organizațiilor naționale neguvernamentale privind conservarea resurselor genetice, la organizații internaționale similare, pentru a beneficia de sprijinul material și științific al acestora.

SCDB Dancu Iași are un sistem de identificare a animalelor și înregistrare a ascendentei prin sistemul ICAR (crotaliere) și ținerea evidenței datelor privind ascendența în registre speciale pentru acest scop.

Obiectivele urmărite în cadrul programului de conservare a rasei Sura de stepa se referă la:

- creșterea numerică până la un nivel considerat optim de 50 cap. matcă și totodată aplicarea unei scheme de împerechere care să permită evitarea apariției derivatei genetice. De asemenea se va urmări ca populația rezervă de gene Sura de Stepă să aibă o mărime minimă și să fie genetic stabilă. .
- studierea caracterelor cantitative și calitative specifice acestei rase (polimorfismul proteinelor , grupe sanguine , caractere de reproducție și producție) .
- elaborarea de modele de gestionare și de conservare a resurselor genetice la taurinele amenințate cu dispariția ;
- constituirea unei rezerve de gene din rasa Sura de stepa care vor putea fi utilizate în programele viitoare de ameliorare a raselor actuale

Ameliorarea rasei Sura de stepa vizează activități de:

- a) selecție a efectivului existent în vederea menținerii caracteristicilor morfologice caracteristice rasei.

Din punct de vedere fenotipic nucleul este format din exemplare care se pot încadra în două tipuri :

- un tip reprezentat de animale zvelte , bine dezvoltate cu conformație tipică animalelor de muncă , culoarea robei închisă , greutatea medie la vârsta de adult 500kg. , talia 128- 130 cm ;
- al doilea tip reprezentat de animale în roba vanat deschis , talie mică , uscativ , cu conformație tipică de lapte , greutatea medie la vârsta de adult de 410kg și talia de 120 cm .

Producția de lapte pe lactație normală se situează între 1400 – 2200 kg lapte cu 4,2 – 5 % grăsime și 3,7 – 4,1 % proteină . Reforma selectivă aplicată (10%) vizează eliminarea din efectiv a exemplarelor care nu corespund fenotipic rasei Sura de Stepă .

Durata lactației este cuprinsă între 240 – 305 zile, durata mai mare față de Sura tradițională (150 – 180 zile). Aceasta durată mai mare a lactației este influențată de modificarea sistemului de exploatare, trecând de la cel extensiv (stabulație liberă la pasune) la stabulație permanentă . Vârsta primei fătări caracterizează nucleul printr-o slabă precocitate de reproducție dată de vârsta înaintată a primei fătări, care este în medie de 1360 zile . Intervalul mediu între fătări la efectivul analizat este de 414 zile .

- b) reproducție

Pentru înșamantarea vacilor și tineretului femel de peste 18 luni se folosește material seminal congelat provenit de la 8 tauri : 79004 – Navod ; 79005 – Naut ; 79006 – Nufar ; 79008 – Namol ; 79009 – Naiv existenți la U.A.R.Z. Iași ; Surafort -1 ; Surafort -2 și Surafort -3 de la ANARZ , București .

Obiectivele și activitățile aferente anului 2007 au fost îndeplinite integral.

**DIRECTOR PROIECT,
Conf. dr. Creangă Șteofil**